

"TUSSEN BORGHAREN EN OHÉ EN LAAK IS DE NATUUR NOG BIJNA ONAANGETAST"

U zult bij het lezen van het bovenstaande waarschijnlijk de wenkbrauwen fronsen of een zeer verbaasd gezicht trekken. Wie had dat nu kunnen denken: de natuur in het Grensmaas-gebied is nog bijna onaangetast! Is hier sprake van een revolutionair nieuw natuurbegrip? Zouden ook saai biete- en mais-akkers dan toch een vorm van onaangetaste natuur vertegenwoordigen? Of hebben we te maken met een uit de pan rijzende overdrijving? Vermoedelijk is het laatste het geval.

De in de titel aangehaalde zin is volgens De Limburger van 13 april uitgesproken door J. van Schaik van het comité Stevol Nee in een reactie op het door de PvdA-staten-fractie uitgebrachte plan voor natuurgerichte grindwinning in het Maasdal. Gedreven door een alleszins te begrijpen achterdocht tegen politici die uitspraken doen over grindwinning in Limburg noemt hij het PvdA-plan "grindwinning verpakt in een natuurpapieretje". Helaas heeft het plan inderdaad de schijn tegen zich. De ondertitel van het plan is al vrij ongelukkig, wie noemt een plan dat zuiver op natuurontwikkeling is gericht nu "12 stellingen over grond"?

Dit neemt echter niet weg dat in het Maasdal tussen Eysden en Kessel nu nog slechts zeer schamele resten over zijn van zich ongestoord ontwikkelende, min of meer volledige levensgemeenschappen. Gebieden welke alleen maar de functie natuur hebben zijn beperkt tot het natuurreservaat de Kingbeek (ca. 5 ha), het Meggelveld (ca. 5 ha.), de Vuilbeemden (ca. 10 ha.) en de Bouxweerd (ca. 3 ha.). Willen we wat grotere gebieden zich als natuurgebied laten ontwikkelen, dan is de huidige gereedschapskist van de overheid volkomen ontoereikend, zowel wat betreft procedures als wat betreft geldmiddelen en zowel voor aankoop

van grond als voor inrichting van die gronden voor natuurontwikkeling. Het inrichten van ontgrondingsgebieden als natuurontwikkelings-gebieden biedt daarentegen een vrij zekere en vrijwel kosteloze weg naar herontwikkeling van natuurwaarden

(zoals al vele malen is bewezen o.a. in het eerdergenoemde Meggelveld), mits de provincie én het betrokken gemeentebestuur eenduidig de (na)bestemming natuur aan het ontgronde gebied en zijn omgeving geven.

Dit betekent niet dat er nu maar op grote schaal links en rechts ontgrond kan gaan worden. Als herstel van natuur en landschap in het Maasdal werkelijk voorop staat dan zal er — zoals de PvdA voorstelt — eerst onderzocht moeten worden waar welke waarden hersteld en ontwikkeld moeten en kunnen worden. Vervolgens kan dan nagegaan worden in hoeverre ontgrindingen — niet alleen ontgrindingen, ontkleiningen zullen waarschijnlijk minstens even belangrijk zijn — hierin een rol moeten spelen. Het was uiteraard beter geweest als de overheid en de politieke partijen eerder voor deze aanpak gekozen hadden, maar hier geldt het bekende adagium: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

Uit een verkennende studie van W. Helmer blijkt overigens dat ten behoeve van de meeste vormen van natuurontwikkeling geen grote ontgrindingen nodig zijn. Doorgaans gaat het om het uitdiepen van oude stroomgeulen en om het verbreden van de Maas. Landschappelijk gezien zijn dit geen grote ingrepen, zeker niet wanneer ze vergeleken worden met de meeste huidige ontgrindingen. Uit de verkenning is ook af te leiden dat een taakstelling van 35 miljoen ton grind — zoals nu nagestreefd door de rijksoverheid — de mogelijkheden biedt om in ieder geval in het Grensmaasdal (met de niet gestuwde Maas) een kralensnoer van grotere en kleinere natuurgebieden te creëren.

De angst van een aantal anti-ontgrindings-groepen dat een natuurontwikkelingsplan een vrijbrief wordt voor ongebreideld doorgaande ontgrindingen lijkt ongegrond. Consequentie van het vooropstellen van natuurontwikkeling in het Maasdal betekent immers dat er in het ontgrindingenplan uitgegaan zal moeten worden van een variant met een serie kleinere ontgrindingen in plaats van een model met twee of drie grote ontgrindingen. Plannen zoals het Stevol-plan passen dan ook absoluut niet in een natuurgericht ontgrindingenplan.

Het nú stopzetten van de ontgrindingen zou het op dit moment meest effectieve instrument om natuurontwikkeling in het Maasdal op gang te brengen doen wegvallen. Daarmee bevriezen we het Maasdallandschap in een vorm die plaatselijk wel pittoresk is en op het eerste gezicht aardig om te zien, maar wat betreft natuurwaarden een lege huls. De rijke en gevarieerde natuur die er ooit was heeft plaats gemaakt voor maïs, bieten en raaigras-monocultures.

Het gegeven dat heel wat mensen denken dat dit "onaangetaste natuur" zou voorstellen geeft vooral aan dat er iets fundamenteel mis is met de pogingen tot natuureducatie in dit land. Een reden temeer om geld te investeren in natuurontwikkeling: herontwikkeling van oobossen en rivierdalmoerassen is kennelijk nodig om duidelijk te maken hoe de in het Maasdal thuishorende natuur er in werkelijkheid uitziet! Verder is het duidelijk dat natuurontwikkeling sterk bijdraagt aan het — na de 35 miljoen ton — definitief stopzetten van de grindwinning: van het rijk mag verwacht worden dat ze niet eerst inricht tot natuurgebieden en vervolgens in diezelfde gebieden nieuwe grindwinningen aanzwengelt.

Visotter